

УДК 811.131.1: 81'374.73(23)
DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-1/30>

Гуся Л. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

АСОЦІАТИВНЕ ПОЛЕ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ *MONTI/BERGE/ГОРИ* (НА МАТЕРІАЛІ ІТАЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

У статті наведено виклад основних результатів комплексного експериментального дослідження лінгвокультурного концепту Monti/ Berge/ Гори. Обґрунтовано ефективність проведення асоціативного експерименту як засобу реконструкції мовної свідомості італійської, німецької та української лінгвокультурної спільноти. Проведено аналіз різновидів концепту та критеріїв їх класифікації, здійснено інтерпретацію даних асоціативного експерименту на матеріалі семантичного поля концепту Monti/ Berge/ Гори в італійській, німецькій та українській лінгвокультурах. Для вільного асоціативного експерименту важливою є фіксація першої реакції на слово-стимул. Для інтерпретації результатів асоціативного експерименту було взято до уваги як кількісні, так і якісні характеристики отриманих реакцій. Для проведення експерименту було вибрано території з гірським рельєфом, а саме: гори Альпи, що розташовані на території Італії та Австрії, та гори Карпати, що розташовані на території України. Внаслідок аналізу відповідей респондентів було побудовано асоціативні поля – структури, організовані шляхом об'єднання навколо слова-стимулу певних груп слів-асоціатів, які виявляють ступінь подібності і характеризуються семантичною схожістю. Слово-стимул під час експерименту несе в собі фонологічні, граматичні та, найважливіше, семантичні ознаки. Семантичне поле простору як фрагмент мовної картини розглядає модель семантичних відношень у лексиці в межах семантичного поля концепту Monti/ Berge/ Гори, де утворені лексико-семантичні групи визначають зв'язки між окремими елементами мовної картини світу. Відмінність концепту для італійського, німецького та українського лінгвосоціуму підтверджується інтерпретацією, яку пропонують учасники експерименту, характеризуючи концепт Monti/ Berge/ Гори методом асоціативного експерименту, що є ефективним засобом дослідження свідомості носіїв мови.

Ключові слова: *концепт, асоціативний експеримент, асоціативне поле, слово-стимул, асоціат, слово-реакція.*

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістична наука спрямована на міждисциплінарне дослідження у галузі концептуальних студій, у зв'язку з цим постає питання доцільності застосування прийомів та методів, що використовуються у таких гуманітарних дисциплінах, як психологія, психолінгвістика, етнолінгвістика. Однією з поширених практик є метод асоціативного експерименту, що є ефективним засобом дослідження індивідуальної та колективної когнітивної свідомості носіїв мови. Експериментальні методики дають змогу розкрити семантичну структуру слова, слугують цінним матеріалом для вивчення когнітивно-психологічних еквівалентів семантичних полів, сприяють вивченню об'єктивно існуючих у психіці носіїв мови семантичних зв'язків слів [2, с. 80].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Метод асоціативного експерименту у своїх працях застосовували такі науковці, як О.С. Кубрякова,

О.О. Леонт'єв, А.П. Бабушкін, Й.А. Стернін. Асоціативний експеримент є опрацьованою технікою психолінгвістичного аналізу, тому, незважаючи на те, що експериментальні методи дослідження семантичних структур потребують більших зусиль, ніж логічний аналіз значення, «вони виявляються незрівнянно більш ефективним та економним шляхом визначення психологічно реального значення слова, аніж контекстуальний аналіз» [5, с. 24].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз результатів асоціативного експерименту, що проводився для з'ясування смислів лінгвокультурного концепту *Monti/ Berge/ Гори*.

Виклад основного матеріалу. У мовознавстві є декілька різновидів асоціативного експерименту, які застосовують під час дослідження смислу та структури концепту. Експерименти можуть різнитися залежно від модальності (візуальної чи

слухової), в якій пропонують працювати респондентові. З цієї позиції вирізняють усні, письмові, зорові, слухові форми експерименту [9, с. 12].

Матеріалом дослідження слугують асоціації на слова-стимули *Monti/ Berge/ Gopu*, що були отримані шляхом анкетування носіїв італійської, німецької та української мов. Асоціативний експеримент дає змогу розкрити семантичну структуру концепту в лінгвокогнітивній свідомості носіїв мови.

Для вільного асоціативного експерименту важливою є фіксація першої реакції на слово-стимул. Слово-стимул під час експерименту несе в собі фонологічні, граматичні та, найважливіше, семантичні ознаки, що відображені у свідомості окремого носія мови. Під час такого типу експерименту учасникам не ставляться жодні обмеження на реакції під час анкетування.

У керованому асоціативному експерименті дослідник певним чином обмежує вибір реакції, наприклад дає завдання подати означення до стимулів-іменників. Асоціативний експеримент зазвичай охоплює численну групу опитуваних та надає великий масив даних, на основі яких формується таблиця частотного розподілу слів-реакцій [6, с. 134].

Для інтерпретації результатів асоціативного експерименту було взято до уваги як кількісні, так і якісні характеристики отриманих реакцій. Кількісний аналіз урахує стереотипність асоціацій, кількість різних реакцій на слово-стимул та передумови їх виникнення. Г.А. Мартинович зазначає, що асоціативні реакції класифікуються як стереотипні, які поділяються на частотні, стандартні, найбільш регулярні та одиничні, які передбачають індивідуальні, нестандартні асоціації. Стереотипні реакції базуються на автоматичній актуалізації зв'язків, що виникають на основі суміжності або схожості та закріплені у мовній свідомості носія мови здебільшого як результат прочитаного чи почутого. Одиничні реакції базуються на індивідуальному зближенні уявлень та понять за суміжністю чи схожістю, в результаті чого утворюються нові, нетипові асоціативні пари [6, с. 135].

За схемою семантичної класифікації розрізняють три типи реакцій:

1) реакції як семантичні множники, які встановлюють загальні семантичні компоненти між стимулом і реакцією та відображають понятійний компонент будь-якого концепту;

2) реакції з емоційно-ціннісною конотацією, що дає змогу відобразити ставлення реципієнтів до запропонованого стимулу-концепту;

3) реакції, що відображають сферу функціонування об'єктів.

До третього типу реакцій входять слова, в яких реалізуються стандартизовані ситуації функціонування досліджуваних концептів, що відображають актуальну дію з боку предмета, позначають процес психічних механізмів ефективності спілкування, кодування та декодування текстів у міжкультурному спілкуванні. Цей тип реакцій складає образний компонент концепту та є ключовим у процесі дослідження концепту *Monti/ Berge/ Gopu* [3, с. 21].

Експеримент було проведено з італійцями – носіями італійської мови, що проживають у північних регіонах Італії, у провінції Alto Adige, німцями – носіями німецької мови, що проживають на території Австрії та в автономній області Італії, що зветься Südtirol (Alto Adige), у містах Больцано, Бресаноне та Бруніко, де проживає як італомовне, так і німецькомовне населення та етнічна група ладінців, а також з українцями – носіями української мови, що проживають у Західному регіоні України в Івано-Франківській області, в містах Яремче, Надвірна, Івано-Франківськ.

Для проведення експерименту було вибрано територію з гірським рельєфом, а саме: гори Альпи, що розташовані на території Італії та Австрії, та гори Карпати, що розташовані на території України.

Експеримент проводився серед реципієнтів різної вікової категорії, а саме: віком від 15 до 85 років, серед охочих узяти участь були як представники місцевого населення, що повсякденно оточені гірськими краєвидами, так і туристи та відпочивальники, які вибрали споглядання гірського пейзажу на певний час.

У процесі проведення вільного асоціативного експерименту було отримано 352 асоціації на слова-стимули *Monti/ Berge/ Gopu*, що стали ключовими у створенні асоціативного поля досліджуваного концепту.

Досвід проведених асоціативних експериментів, виконаних науковцями, засвідчує, що асоціативні поділяються на типові та унікальні. Асоціативний експеримент відбиває певну лінгвістичну реальність, яка існує між словами та яка дає змогу виявити специфіку світосприйняття носіїв різних мов. За умовами експерименту респондентам було роздано анкету, у якій наведено низку питань. Зазначені запитання тісно пов'язані з ментальністю реципієнта і віддзеркалюють своєрідність та індивідуальність мовомислення. Пропонувалося записати відповідь на запитання, що містили

слово-стимул *Monti/ Berge/ Gopu*, при цьому не було жодних обмежень у часі. Оброблення асоціативного матеріалу проводилася впродовж місяця, його подальша формалізація та інтерпретація відбилися у розмежуванні реакцій та виокремленні їхніх асоціативних полів, що дають змогу зрозуміти значущість культурних концептів для італійців, німців та українців. Після проведення та опрацювання результатів реєструємо тип реакцій та їх частотність. Найчастішими вважаємо реакції, що становлять від 20 до 43 відсотків від загальної кількості реакцій на слово-стимул. Реакції, отримані під час вільного асоціативного експерименту, вибудовують асоціативне поле концепту, що складається з ядра і периферії. До ядра зараховуємо високочастотні реакції, до периферії – низькочастотні.

Беручи до уваги предметні характеристики досліджуваного концепту *Monti/ Berge/ Gopu*, а саме його просторову, зображувальну та функціональну ознаки в ментальному та просторовому середовищі, за основу беремо класифікацію Р.М. Фрумкіної, яка поділяє асоціації за такими параметрами: близькість за змістом, протиставлення за змістом, відношення «вище – нижче», відношення «частина – ціле» і «ціле – частина» [8, с. 73].

Внаслідок аналізу відповідей респондентів було побудовано асоціативні поля – структури, організовані шляхом об'єднання навколо слова-стимулу певних груп слів-асоціатів, які виявляють ступінь подібності і характеризуються семантичною схожістю, в яких під «асоціативним полем» розуміємо всі слова-реакції на запропоноване слово-стимул [8, с. 73].

Як зазначає Н.В. Уфимцева, кожне слово-стимул має відповідне асоціативне поле, що відбиває «фрагмент образу світу того чи іншого етносу, відображений у свідомості «пересічного» носія тієї чи іншої культури, його мотивів, оцінок та, як наслідок, його культурних стереотипів» [7, с. 19].

Ядро асоціативного поля *Monti/ Berge/ Gopu* у мовній свідомості італійців, німців та українців становлять лексеми абстрактного характеру, що репрезентують найбільш частотні, стереотипні інтерпретації просторового образу *Gopu*:

– в італійській мові: *Libertà, riposo, aria pulita, sport, tempo libero, natura*;

– в німецькій мові: *Freiheit, Sport, Ruhe, saubere Luft, Freizeit, Natur*;

– в українській мові: *свобода, відпочинок, вільний час, природа, чисте повітря, спорт*.

Ці асоціати виявляють зв'язок просторового образу гір із способом життя або бажанням бути

ближче до природи, відпочити від ритмів сучасного світу, гіперактивної діяльності.

Слід відзначити, що ядерні ознаки асоціативного поля *Monti/ Berge/ Gopu*, беручи до уваги кількісні та якісні характеристики отриманих реакцій, здебільшого збігаються з ядерними ознаками досліджуваного концепту у носіїв італійської, німецької та української мов.

Аналіз відповідей-реакцій на слова-стимули *Monti/ Berge/ Gopu* з погляду формальної класифікації засвідчує, що найпоширенішим типом реакції є слова та словоформи, що виражають емоції та внутрішні почуття реципієнтів (близько 75%):

– в італійській мові: *il sentimento d'amore, il sentimento di conforto e serenità, connessione con la natura, esaltazione, silenzio*;

– в німецькій мові: *das Gefühl der Liebe, das Gefühl des Trostes und der Gelassenheit, der Verbindung mit der Natur, der Erhebung, der Stille*;

– в українській мові: *почуття закоханості, відчуття затишку та спокою, зв'язок із природою, піднесення, тиша*.

Наступні слова та фрази становлять невеликий відсоток (8%), мають індивідуальний характер та різняться у різних носіїв мови:

– в італійській мові: *Piacere, Altezza, Metà, Obiettivo, Sfida* (Перекл.: *задоволення, висота, ціль, мета, виклик*);

– в німецькій мові: *Kraft, Königliches, Welt, Beständigkeit, Grenzen, Barrieren, Weibsymbol, Herrschaft, Macht, Freunde* (Перекл.: *сила, королівський статус, світ, опір, межі, бар'єри, символ жінки, панування, влада, друзі*);

– в українській мові: *самотність, екстрим, єдність, стійкість, нездоланність*.

Під час обробки та інтерпретації результатів вільного асоціативного експерименту отримані реакції групували за трьома семантичними класами: 1) реакції з емоційно-оцінною конотацією; 2) реакції, що відображають сферу функціонування; 3) реакції як семантичні множинники.

Реакції як семантичні множинники, що визначаються частотою слів-реакцій, становлять найчисленнішу групу (52 відсотків відповідей) та представлені такими асоціатами, як загальні номінації емоційних станів:

1) Концепт *Monti/ Berge/ Gopu* репрезентується як елемент сакрального світу, символ волі, духовності, вищий ступінь блаженства, зв'язку із природою. Образ *Monti/ Berge/ Gopu* виступає як місце розкриття внутрішнього стану людини: мрія, натхнення, самотність, символ перешкод, вічності, стійкості, символ часопростору,

людського існування, що з погляду етнопсихології є виявом культурних процесів, що відбуваються в конкретному соціумі, відтворюють особливості звичаїв, обрядів, фольклору, притаманних певній етнічній спільноті:

– в італійській мові: *L'amore, la libertà, connessione con la natura, il, silenzio;*

– в німецькій мові: *die Liebe, die Freiheit, der Verbindung mit der Natur, der Erhebung, der Stille;*

– в українській мові: *стійкість, спокій, зв'язок із природою, піднесення.*

2) Концепт *Monti/ Berge/ Gori* представлені як один із першоелементів творення Всесвіту, символ захисту навколишнього світу, боротьби за чисту екологію (30 відсотків відповідей):

– в італійській мові: *il viaggio, il riposo;*

– в німецькій мові: *die Reise, die Erholung, das Tourismus;*

– в українській мові: *відпочинок, туризм, природа.*

3) Концепт *Monti/ Berge/ Gori* реалізовано як символ екологічно чистого світу, захисту природи та здійснення людської діяльності (35 відсотків відповідей):

– в італійській мові: *l'aria fresca, i boschi, la vita sana;*

– в німецькій мові: *die Umweltschutz, frische Lust, die Gesundheit;*

– в українській мові: *свіже повітря, природа, ліси.*

4) Концепт *Monti/ Berge/ Gori* як спосіб життя, здорового існування, взаємозв'язок природи і суспільства (25 відсотків відповідей):

– в італійській мові: *escursioni in montagna, vita senza Internet, senza telefoni, svegliarsi in montagna all'alba, andare in barca tra le montagne;*

– в німецькій мові: *in den Bergen wandern, Leben im Herzen der Natur, Mangel an Kommunikation, Leben ohne Internet, Telefone, aufwache bei Sonnenaufgang in den Bergen, jagen;*

– в українській мові: *походи в гори, життя на лоні природи, відсутність зв'язку, життя без інтернету, прокидатися в горах на сході сонця, ходити по росі, збирати ягоди та гриби.*

Реакції з емоційно-оцінною конотацією (61 відсотків відповідей) вербалізовано лексемами, що позначають:

1) позитивний емотивний стан людини: захоплення, натхнення, відчуття затишку та спокою, глибокі роздуми, почуття радості, відпочинок;

2) вербальний образ абстрактних понять свободи, єдності, стійкості, могутності, міцності та чистоти;

3) вербальний образ Батьківщини, кохання, краси.

Валоритивний компонент концепту *Monti/ Berge/ Gori* простежується також в аналізі сполучуваності лексеми *Monti/ Berge/ Gori* із прикметниками позитивної експресивної оцінки:

– в італійській мові: *alto, bello, enorme;*

– в німецькій мові: *majestätisch, erhaben, massiv;*

– в українській мові: *зачарований, казковий, красивий, витривалий, зелений.*

Реакції, що відображають сферу функціонування концепту *Monti/ Berge/ Gori*, репрезентують відмінні результати у досліджуваних мовах:

1) діяльність, спрямована на захист навколишнього середовища;

2) діяльність, спрямована на зміцнення та підтримку здорового способу життя;

3) діяльність, спрямована на відновлення власне народних етнічних традицій, культурного туризму;

5) діяльність, спрямована на розвиток туристичної сфери життя.

У результаті аналізу суб'єктивних дефініцій було виявлено національно-психологічні особливості носіїв мови, що виявляються по-різному у певних соціальних верств, груп, етносів. Психічний склад етносу є важливим показником національного характеру. На думку Г. Лебона, це синтез складників живих істот, насамперед – синтез усіх предків, які сприяли його утворенню, життю будь-якого народу і всім виявам його цивілізації та є відображенням його душі [1, с. 55]. Виявлені предметні характеристики концепту виявляються в повсякденному житті, в усталених поведінкових стереотипах, у звичному способі дій у тій чи іншій ситуації.

Як наслідок спрямованого асоціативного експерименту виявлено сполучуваність лексеми *Monti/ Berge/ Gori* з певними словами, що дало змогу виокремити додаткові інтерпретаційні конотації відповідного концепту. Іменники та словосполучення, пов'язані з просторовим образом *Monti/ Berge/ Gori*, об'єднані такими лексико-семантичними групами, як протиставлення просторового пейзажу. Найтиповіший просторовий образ, що протиставляється у досліджуваних мовах, – це просторові образи *Mare/ Meer/ Море* та *Pianura/ Tal/ Долина*, де виявом національного та індивідуального світосприйняття для італійців є просторовий образ «море», а для німців та українців – просторовий образ «долина». Отримані ознаки становлять понятійний компонент концепту в досліджуваних етносах та віддзеркалюють національну самосвідомість народу в поєднанні таких лексико-семантичними груп:

Рис. 1. Польова модель концепту ГОРИ

– в італійській мові: *Mare, Spiaggia, Sabbia, Aria, Aqua*;

– в німецькій мові: *Zunami, Wüste Sahara, Ebene, See, Hügel, alles flach, Regenwald, Industriestadt, Weitere Flachland, Strand*;

– в українській мові: *море, вода, осінній парк, долина, полонина, хмари, синє небо*.

Основні моменти змісту концепту *Monti/ Berge/ Gora* як категорії простору – це загальні, досить широкі поняття, які конкретизуються в більш вузьких поняттях, предметах і явищах. Як зазначає О. Яковлева, просторово-часова лексика об'єднується в мовних моделях чи фрагментах. Мовною моделлю простору вона називає інтерпретацію простору, яка міститься в семантиці слів – «носіїв моделі». Фрагменти мовної картини світу дослідниця інтерпретує як сукупність моделей, що наводять різні інтерпретації того ж поняття [10, с. 14].

Семантичне поле простору як фрагмент мовної картини розглядає модель семантичних відношень у лексичі в межах семантичного поля концепту *Monti/ Berge/ Gora*, де утворені лексико-семантичні групи, визначають зв'язки між окремими елементами мовної картини. Застосування асоціативного експерименту під час дослідження лексико-семантичних полів дало змогу розкрити динаміку змістових взаємовідношень усередині польової структури. Пропонуємо розглянути у додатку № 1 особливості різнорівневих засобів мовної репрезентації концепту просторового образу *Monti/ Berge/ Gora*. Простір є одним із найважливіших параметрів матеріального світу, в якому концепт *Monti/ Berge/ Gora* визначається як загальне поняття локума (місця), в межах якого

здійснюється життя, а також як деякого просторового орієнтира, стосовно якого визначається місце знаходження, місце розташування предметів.

Опрацювання результатів вільного та спрямованого асоціативного експериментів дозволило інтерпретувати отримані реакції як відображення концептуальних ознак у носіїв досліджуваних мов. Проведений експеримент дає можливість виявити найбільш значущі елементи концепту, а також отримати інформацію емотивно-оцінного характеру. Основними компонентами семантичної структури концепту *Monti/ Berge/ Gora*, як показав експеримент, є: *оздоровлення, відпочинок, позитивні емоції, здоровий спосіб життя, суспільна діяльність, методи її здійснення, спосіб існування та зв'язок із природою*. Ці лексеми становлять ядро поля, оскільки вживаються з високою частотністю у носіїв досліджуваних мов.

Основними ознаками лексем, що відносяться до ближньої периферії, є: менша порівняно з ядром частотність, стилістична нейтральність, відсутність обмежень у вживанні [4, с. 127], що відображає мінімальну залежність від контексту концепту *Monti/ Berge/ Gora*, а саме лексеми, що виражають внутрішній світ людини, її емоції, почуття, душевні стани.

Дальня периферія включає в себе мовні одиниці з невисокою частотністю, як однозначні, так і багатозначні. Концепт *Monti/ Berge/ Gora* вступає в так звані міжконцептні зв'язки та набуває додаткових характеристик за рахунок перехресних зв'язків із такими напрямками, як література, релігія, історія, культура, звичаї та традиції нації.

Висновки і пропозиції. Проведений аналіз дає можливість зробити висновок про те, що

концепт *Monti/ Berge/ Gopu* є актуальним для досліджуваних лінгвокультур та виконує важливу емоційно-експресивну функцію. Відмінність цього концепту для італійського, німецького та українського лінгвосоціуму підтверджується інтерпретацією, яку пропонують учасники ек-

перименту, характеризуючи концепт *Monti/ Berge/ Gopu* як утілення позитивних рис італійського, німецького та українського менталітету.

Перспективою є експериментальне дослідження національного характеру італійської, німецької та української лінгвокультури.

Список літератури:

1. Баронин А.С. Этническая психология. Киев: Тандем, 2000. 264 с.
2. Белянин В.П. Введение в психолінгвістику. Москва: ЧеРо, 1999. 128 с.
3. Джамбаева Ж.А. Ассоциативный эксперимент : методологические основы. Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. 2013. Выпуск 1 (92). С 17–21, URL: <http://repository.enu.kz/bitstream/handle/data/9683/Associativnyi-experiment.pdf> (дата звернення: 20.09.2019)
4. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика. Москва: «Восток-Запад», 2007. 314 с.
5. Стернин И.А. Лексическое значение слова в речи. Воронеж, 1985. 170 с.
6. Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ, 2007. 314 с.
7. Уфимцева Н.В. Русские: опыт еще одного самопознания. Этнокультурная специфика языкового сознания. Москва, 1996. – С.139–162.
8. Фрумкина Р.М. Психолінгвістика. Москва: Академия, 2003. 320 с.
9. Ягунова Е. В. Эксперимент в психолінгвістике: конспект лекций и метод. Рекомендации. – СПб.: Остров, 2005. 51с. URL: <https://docplayer.ru/54703494-E-v-yagunova-eksperiment-v-psiholingvistike-konspkty-lekciy-i-metodicheskie-rekomendacii.html>
10. Яковлева Е.С. Фрагменты русской языковой картины мира (модели пространства, времени и восприятия). Москва: Гнозис, 1994. 344 с.

Huslia L. V. DEPARTMENT OF GENERAL AND GERMAN LINGUISTICS ASSOCIATIVE FIELD OF LINGUOCULTURAL CONCEPT *MONTI/ BERGE/ GOPU* (BASED ON ITALIAN, GERMAN AND UKRAINIAN)

The article represents the main results of a comprehensive experimental study of the linguistic and cultural concept of Monti/ Berge/ Gopu. The effectiveness of the associative experiment as a means of language consciousness reconstruction of the Italian, German and Ukrainian linguistic and cultural community has been substantiated. The analysis of varieties of the concept and the criteria in their classification has been carried out, the data of the associative experiment on the material of the semantic field of the concept Monti/ Berge/ Gopu have been interpreted in Italian, German and Ukrainian linguistic cultures. The material of the study was the association of stimulus words Monti/ Berge/ Gopu, which were obtained by questioning native speakers of Italian, German and Ukrainian.

For a free associative experiment, it is important to fix the first reaction to the word stimulus. Areas with mountainous terrain were selected for the experiment, namely: the Alps, located in Italy and Austria, and the Karpaty Mountains, located in Ukraine. As a result of the analysis of the respondents' answers, associative fields were built – structures organized by uniting around the word-stimulus certain groups of words-associates, which show the degree of similarity and are characterized by semantic similarity. As a result of the analysis of the respondents' answers, associative fields were built – structures organized by uniting around the word-stimulus certain groups of words-associates, which show the degree of similarity and are characterized by semantic similarity. As a result of the directed associative experiment, the compatibility of the token Monti/ Berge /Gopu with certain words was revealed, which allowed to single out additional interpretive connotations of the corresponding concept.

Key words: concept, associative experiment, associative field, word-stimulus, associate, word-reaction.